

סדר הלימוד לפני ברית יצחק

מאת: מכון עליה - בית מדרש גבוהה מהלכה למעשה.

המנהג הוא לקרוא קטעים מסוימים מן הזוהר הקדוש בלילה שלפני הברית מילה, וכן נוהגים גם לאכול פירות שונים ומאכלים משובחים ואף לעשות סעודה. כפי שמוסבר ב"עיני יצחק" על השולחן ערוך המקוצר, הלכות ברית מילה.

סדר הלימוד אותו צריך לקרוא: (ניתן לחלק לכל המשתתפים בברית יצחק, וכל אחד יקרא חלק מן הלימוד ויחד נחשב שכולם קראו הלימוד).

במידה ואתם רוצים לדעת יותר לחצו על הלינק - [טקס ברית יצחק](#)

קודם הלימוד יקרא האב לשם יחוד:

לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתיה. בדחילו ורחימו, ורחימו ודחילו. ליחדא שם יו"ד ה"א בן"ו ה"א ביחודא שלים בשם כל ישראל. הנה אנחנו מוכנים להגות בלילה הזה בזוהר הקדוש, לעשות נחת רוח ליוצרנו ולעשות רצון בוראנו, ולאקמא שכינתא מעפרא. ויהי רצון מלפניך, שתפן ברחמים אל למוננו זה, ותמשיך חוט של יחסד על הילד הנלד, שיהיה חזק ובריא כדי להכניסו לברית מילה בזמנו, ותזכה אותו שיהיה נמול כהוגן וכשורה. ותהיה חשוכה ומרצה מצוה זו לפני כסא כבודך בקרבן על מזבחך, וכעקידת יצחק, ותשלח רפואה שלמה לילד ולאמו. וכשם שיכנס לברית, כן תזכה את הוריו לגדלו ולחנכו בתורתך ובעבודתך, וקדש את שמך עליו, ויראו כל בשר כי שם ה' נקרא עליו, ויהיה אהוב למעלה ונחמד למטה, ויזכה לחפה ולמעשים טובים, אמן כן יהי רצון. ויהי נועם אדני אלהינו עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו, ומעשה ידינו כוננהו:

חלק א'

ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים וגו'. רבי אבא פתח, כי מי אל מבלעדי יי, ומי צור וגו'. דוד מלכא אמר האי קרא, כי מי אל מבלעדי יי, מאן הוא שליטא או ממנא דיכיל למעבד מדי מבלעדי יי, אלא מה דאתפקד מעם קדשא בריך הוא. בגין דכלהו לא ברשותיהו קימי, ולא יכלי למעבד מדי. ומי צור, ומאן איהו תקיף דיכיל למעבד תקפא וגבורה מגרמיה מבלעדי אלהינו. אלא כלהו בידי דקדשא בריך הוא, ולא יכלי למעבד מדי בר מרשותיה.

דבר אחר, כי מי אל מבלעדי יי, דקדשא בריך הוא כלא ברשותיה, ולא כמאן דאתחזי בחיזו דכוכביא ומזלי, דכלהו אחזון מלה, וקדשא בריך הוא אחלף ליה לגונא אחרא. ומי צור זולתי אלהינו, הא אוקמוה דלית ציר כמא דקדשא בריך הוא, דאיהו ציר שלים, עביד וציר דיוקנא גו

דיוקנא, ואשלים להווא דיקנא בכל תקוניה, ואעיל בה נפש עלאה דדמי לתקונא עלאה, בגין כך לית ציר פקדשא בריך הוא.

תא חזי, מההוא זרעא דברנש, פד אתער תיאובתיה לגבי נקביה ונקביה אתערת לגביה, כדון מתחברן תרויהו כחדא ונפק מניהו בר חד דכליל מתרין דיקנין כחד. בגין דקדשא בריך הוא ציר ליה בציורא דאתכליל מתרויהו. ועל דא בעי ברנש לקדשא גרמיה בההוא זמנא, בגין דישתכח ההוא דיקנא בציורא שלים כדקא חזי.

אמר רבי תיא, תא חזי כמה אנון רברבין עובדוי דקדשא בריך הוא. דהא אמנותא וציורא דברנש, איהו כגונא דעלמא. ובכל יומא ויומא קדשא בריך הוא ברי עלמין ומזויג זויגין, כל חד וחד פדקא חזי ליה. והוא ציר דיוקניהו עד לא ייתון לעלמא:

תא חזי, דאמר רבי שמעון, כתיב, זה ספר תולדות אדם. וכי ספר הוה ליה. אלא אוקמוה דקדשא בריך הוא אחמי ליה לאדם הראשון דור דור ודורשיו וכו'. היאך אחמי ליה. אי תימא דחמא ברוח קדשא דאנון זמיניו למיתי לעלמא, כמאן דחמי בחכמתא מה דייתי לעלמא. לאו הכי. אלא חמא בעינא כלהו, וההוא דיקנא דזמיניו למיקם ביה בעלמא, כלהו חמא בעינא. מאי טעמא. בגין דמיומא דאתברי עלמא, כלהו נפשאן דזמיניו למיקם בבני נשא כלהו קימין קמי קדשא בריך הוא, בההוא דיקנא ממש דזמיניו למיקם ביה בעלמא.

כגונא דא כל אנון צדיקיא, בתר דנפקין מהאיי עלמא, כלהו נפשאן סלקון, וקדשא בריך הוא אזמין לון דיקנא אחרא לאתלבשא בהו, כגונא דהו בהאיי עלמא. בגין כך כלהו קימין קמיה, וחמא לון אדם הראשון בעינא. ואי תימא, בתר דחמא לון לא קיימו בקיומיהו.

תא חזי, כל מלוי דקדשא בריך הוא בקיומא אנון, וקיימו קמיה עד דנחתי לעלמא. כגונא דא כתיב, כי את אשר ישנו פה וגו'. הא אוקמוה דכלהו בני נשא דזמיניו למהוי בעלמא, כלהו אשתכחו תמן. הכא אית לאסתכלא, דהא כתיב ואת אשר איננו פה וגו'. ומשמע הנהו דיפקון מאנון דקיימו תמן. בגין דכתיב עמנו היום, ולא כתיב עמנו עומד היום. אלא ודאי כלהו קיימו תמן, אלא דלא אתחזו לעינא. בגין כך כתיב, עמנו היום, אף על גב דלא אתחזון.

ואי תימא, מאי טעמא לא אתחזון הכא, כמא דאתחזון לאדם הראשון דחמא לון עינא בעינא, והא הכא אתחזי יתיר. אלא הכא פד אתיהיבת אורייתא לישראל, חיזו אחרא ודרגין עלאין הו חמא ומסתכלין עינא בעינא, והו תאיבין לאסתכלא ולמחמי ביקרא דמריהו. ובגין כך חמו יקרא עלאה דקדשא בריך הוא בלחודוי ולא מאחרא. ועל דא, כלהו בני נשא דזמיניו לקימא בעלמא, כלהו קימין קמי קדשא בריך הוא בההוא דיקנא ממש דזמיניו לקימא ביה. הדא הוא דכתיב, גלמי ראו עיניך, ועל ספרך וגו'.

גלמי ראו עיניך, מאי טעמא. בגין דדיקנא אחרא עלאה הוי כהאיי. ובגין כך כתיב, ומי צור זולתי אלהינו, מאן ציר טב דציר כלא פקדשא בריך הוא. דבר אחר, כי מי אלוה, דא רזא דמלה, דהא אל, ככלא הוא דאתכליל מפלהו דרגין. ואי תימא דהא אל איהו דרגא אחרא, בגין דכתיב ואל זועם בכל יום. תא חזי, דהא לית אל מבלעדי יי, דלאו איהו בלחודוי ולא אתפרש לעלמין. ועל דא כתיב כי מי אל מבלעדי יי. ומי צור וגו'. דהא צור לאו איהו בלחודוי אלא כלא חד, כדכתיב וידעת היום והשבות אל לבבך, כי יי הוא האלהים וגו':

תא חזי. עד לא אתגזר אברהם, הוה ממליל עמיה מגו מחזה בלחודוי כמא דאתאמר. דכתיב, הֲיָה דְבַר יְיָ אֶל אַבְרָם בְּמַחְזֵה וּגּוֹ, בְּמַחְזֵה, בַּהֲהוּא חִיזוּ דְרָגָא דְכָל דִּיקְנִין אֲתַחְזִין בֵּיהּ, כְּמָא דְאֲתַאֲמַר, וְהֵאֵי מַחְזֵה אִיהוּ רְזָא דְבִרִית. ואי תימא דבגין כך אקרי מחזה, בגין דאיהו דרגא חזיו דכל דיוקנין אפתחזין ביה וכדין אקרי מחזה. הא אמרת בקדמיתא, דעד לא אתגזר אברהם, לא הוה ממליל עמיה בר האי דרגא דלא שראו עלוי דרגין אחרנין. והשתא אמרת, במחזה, חזיו דכל דרגין עלאין. והא עד לא אתגזר, פתיב הֲיָה דְבַר יְיָ אֶל אַבְרָם בְּמַחְזֵה.

אלא האי דרגא חזיו דכל דרגין עלאין איהו. ובחזיו דדרגין עלאין אתתפסן. ואף על גב דבההוא זמנא אברהם לא הוה גזיר. האי דרגא בחזיו דדרגין עלאין איהו, ובכל אנון גונין איהו קאים, וחזיו דאנון גונין קימי תחותיה. חד מימינא גון חזיר, וחד משמאלא גון סמך, חד דכליל מכל גונין. ואיהו חזיו דכל גונין עלאין דקימי עליה. ועל דא, בהאי חזיו קאים עליה דאברהם ומליל עמיה, ואף על גב דלא אתגזר.

פיון דאתגזר, מה פתיב, וירא י"י אל אברם. תא חזי, מחזה שדי פתיב בבלעם, ובאברהם פתיב מחזה סתם. מה בין האי להאי. אלא מחזה שדי, אליו דלתתא מניה ואנון חזיו דיליה. מחזה סתם, מחזה דא הוא ה"א דכל דיקנין עלאין אפתחזין ביה. ובגין כך פתיב באברהם מחזה סתם, ובבלעם מחזה שדי. ועל דא, עד לא אתגזר אברהם, הוה ליה האי דרגא כדאמרן. פיון דאתגזר, מיד, וירא י"י אל אברם וגו'. אתחזון כלהו דרגין על האי דרגא. והאי דרגא מליל עמיה כדקא חזי בשלימו. ואברהם אתקטר מדרגא לדרגא, ועאל בברית קימא קדישא כדקא חזי בשלימו.

תא חזי, פיון דאתגזר אברהם, נפק מערלה, ועאל בקימא קדישא ואתעטר בעטרא קדישא, ועאל בקימא דעלמא קאים עליה. וכדין אתקים עלמא בגיניה. בגין דכתיב, אם לא בריתי יומם ולילה, חקות שמים וארץ לא שמת. וכתיב, אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. בה"א בראם, באברהם. וכלא ברזא חדא קאים. ובשעתא דקדשא בריך הוא אחמי ליה לאדם כל אנון דרין דעלמא, וחמא לון כל חד וחד, כל דרא ודרא כלהו קימי בגנתא דעדן בההוא דיקנא דזמינין לקימא בהאי עלמא.

ותא חזי, הא אתאמר, פיון דחמא ליה לדוד דלאו ביה חיים כלל, תוה, ואיהו יהיב ליה מדיליה שבעין שנין. בגין כך הוה ליה לאדם תשע מאות ותלתין שנין. ואנון שבעין אסתלקו ליה לדוד. ומלה דא רזא דחכמתא איהו, דדוד לית ליה בר שבעין שנין מאדם קדמאה. וכלא רזא דחכמתא איהו. וכל מה דלתתא, כלא איהו ברזא דלעילא:

ותא חזי, בכל אנון דיקנין דנשמתיין דעלמא, כלהו זווגין זווגין קמיה. לבתר כד אתין להאי עלמא, קדשא בריך הוא מזויג זווגין. אמר רבי יצחק, קדשא בריך הוא אמר, בת פלוני לפלוני. אמר רבי יוסי, מאי קא מיר, והא פתיב אין כל חדש תחת השמש. אמר רבי יהודה, תחת השמש פתיב, שאני לעילא. אמר רבי יוסי, מאי פרזא הכא, והא אמר רבי חזקיה אמר רבי תיא, בההיא שעתא ממש דנפיק בר-נש לעלמא, בת זוגו אודמנת ליה.

אמר רבי אבא, זכאין אנון צדיקיא דנשמתייהו מתעטרן קמי מלכא קדישא עד לא ייתון לעלמא. דהכי תנינו, בההיא שעתא דאפיק קדשא בריך הוא נשמתיין לעלמא, כל אנון רוחין ונשמתיין כלהו כלילן דכר ונקבא דמתחברן כחדא, ואתמסרן בידי דההוא ממנא שליחא דאתפקד על עדואיהו דבני נשא, ולילה שמיה. ובשעתא דנחתיין ואתמסרן בידוי, מתפרשו. ולזמנין, דא אקדים מן דא,

ואחית להו בבני נשא. וכד מטא עדן דזווגא דילהון, קדשא בריך הוא דידיע אנון רוחין ונשמתינו, מחבר לון כדבדקדמיתא ומכרזא עליהו. וכד מתחברן, אתעבידו חד גופא וחד נשמתיא ימינא ושמאלאה כדקא חזי. ובגין כך, אין כל חדש פחת השמש. ואי תימא, הא תנינו לית זווגא אלא לפום עובדוי וארחוי דברנש. הכי הוא ודאי. דאי זכי ועובדוי אתפשון, זכי לההוא דיליה לאתחברא ביה כמא דנפיק.

אמר רבי תיא, מאן דאתפשון עובדוי, באן אתר יתבע ההוא זווגא דיליה. אמר ליה, הא תנינו, לעולם ימכור אדם וכו' וישא בת תלמיד חכם. דתלמיד חכם, פקדונא דמאריה אתפקדון בידיה. תאנא ברזא דמתניתא, כל אנון דאתו בגלגולא דנשמתינו, יכלין לאקדמא ברחמי זווגא דילהון. ועל האיי אתערו חבריא, אין נושאינן נשים במועד אבל מקדשין, שמא יקדמנו אחר ברחמים. ושפיר קאמרו אחר דיקא. ועל כן קשין זווגין קמיה דקדשא בריך הוא. ועל כל פנים ודאי כי ישירים דרכי י"י בתיב.

רבי יהודה שלח ליה לרבי אלעזר, אמר, הא רזא דמלה ידענא. אנון דאתו בגלגולא דנשמתינו, מאן אתר להו זווגא. שלח ליה, בתיב, מה נעשה להם לנותרים לנשים וגו'. וכתב, לכו וחספתם לכם וגו'. פרשתא דבני בנימין אוכח, ועל האיי תנינו שמא יקדמנו אחר ברחמים. וכי אותו אחר אין לו בת זוגו. אבל תשכח דא, כגון ברנש דנסיב בת זוגיה, ולא הוו ליה מנה בנין ומית. ייתי אחוהי וייבם אתתיה, ויתיליד ליה מנה בר. האיי בר, הוא מיתא, דהדרת נשמתייה לעלמא. דא הוא אחר דאין לו בת זוג אלא אמיה. ודא הוא שמא יקדמנו אחר ברחמים, דיכיל לאקדמא אחרא למסב אתתיה ברחמי ובצלותא. ואף על גב דאמינא לך דיכיל לאקדמא ברחמי, לא יכיל אלא אם הוה בעלה תיבא, ואיהו זכאה. אמר רבי יהודה, האיי הוא ודאי דקשין זווגין קמי קדשא בריך הוא.

זכאה חולקהון דישראל, דאורייתא אולויף להו ארחוי דקדשא בריך הוא, וכל טמירין וגנזיא דגניזין קמיה ודאי. בתיב תורת י"י תמימה וגו'. זכאה חולקיה מאן דישתדל באורייתא ולא יתפרש מנה. דכל מן דיתפרש מאורייתא אפלו שעטא חדא כמא דאתפרש מחיי דעלמא. דכתיב כי הוא חייך ואורך ימך. וכתב אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך:

חלק ג'

ויהי אברם בן תשעים שנה וגו'. רבי יוסי פתח, ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו'. זכאין אנון ישראל מכל שאר עמין. דקדשא בריך הוא קרא לון צדיקים. דתניא, מאה ועשרין וחמיש, ותמניא אלפי מארי דגדפין, דאזליו וטאסין כל עלמא ושמעין קלא, ואחדיו ליה לההוא קלא. כמא דתנינו, לית לך מלה בעלמא דלית לה קלא, ואזלא וטאסא ברקיעא. ואחדיו לה מארי דגדפין וסלקיו ההוא קלא למאריהון דמדיו, ודיניו לה הו לטב הו לביש. דכתיב, כי עוף השמים יוליד את הקול וגו'.

אימתי דיניו לההוא קלא. רבי תיא אמר, בשעטא דברנש שכיב ונאים, ונשמתייה נפקת מניה, והיא אסהידת ביה בברנש. וכדיו דיניו לההוא קלא. הדא הוא דכתיב, משוכבת חיקך שמור פתחי פיך. מאי טעמא, משום דהיא אסהידת בברנש.

רבי יהודה אמר, כל מה דברנש עביד בכל יומא, נשמתייה אסהידת ביה בברנש בלליא.

תאנא, אמר רבי אלעזר, בתחלת שעתא קמיתא בלליא כד נשף יממא ועאל שמשא, מארי דמפתחון די ממנא על שמשא, עאל בתריסר תרעין דפתיחון ביממא. בתר דעאל בכלהו, כל אנון תרעין סתימיו, כרוזא קאים ושרי לאכרזא. קאים מאן דקאים, ואחיד לאנון מפתחון. בתר דסיים כרוזא, כל אנון נטורי עלמא מתכנשין וסלקין, ולית מאן דפתח פטרא, כלא משתככוין. כדון דיניו דלתתא מתערין, ואזליו ושטין בעלמא, וסיהרא שרי לאנהרא, ומארי דיבבא תקעין ומילליו. תקעין תננות, כדון מתערי שירתא ומזמרין קמי מאריהון. כמה מארי תריסין קימי בקיומיהו ואתערון דיניו בעלמא. כדון בני נשא נימין, ונשמתא נפקת ואסהידת סהדותא ואתחיבת בדינא. וקדשא בריך הוא עביד חסד בברנש ונשמתא תבת לאתרה. בפלגות לליא כד צפרין מתערין, סטרא דצפון אתער ברוחא. קם בקיומיה שרביטא דבסטר דרום, ובטש בההוא רוחא ושכיך ואתבסם. כדון אתער קדשא בריך הוא בנמוסוי לאשתעשעא עם צדיקיא בגנתא דעדן בההיא שעתא.

זכאה חולקיה דברנש דקאים לאשתעשעא באוריתא. דהא קדשא בריך הוא וכל צדיקיא דבגנתא דעדן כלהו ציתין לקליה. הדא הוא דכתיב, היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ולא עוד אלא דקדשא בריך הוא משיך עליה חד חוטא דחסד למהוי תדיר נטיר בעלמא. דהא עלאין ותתאין נטרין ליה, הדא הוא דכתיב יומם יצוה י"י חסדו, ובלילה שירה עמי. אמר רבי חזקיה, כל מאן דאשתדל בהאיי שעתא באוריתא, ודאי אית ליה חולקא תדיר בעלמא דאתי.

אמר רבי יוסי, מאי טעמא תדיר. אמר ליה, הכי אוליפנא, דכל פלגות לליא כד קדשא בריך הוא אתער בגנתא דעדן, כל אנון נטיעו דגנתא אשתקו יתיר, מההוא נחלא דאקרי נחל קדומים, נחל עדנים, דלא פסקו מימיו לעלמין. כביכול ההוא דקאים ואשתדל באוריתא, כאלו ההוא נחלא אתרק על רישיה, ואשקי ליה בגו אנון נטיעו דבגנתא דעדן. ולא עוד, אלא הואיל וכלהו צדיקיא דבגו גנתא דעדן ציתין ליה, חולקא שויין ליה בההוא שקיו דנחלא. אשתכח דאית ליה חולקא תדיר בעלמא דאתי:

חלק ד'

רבי אבא הוה אתי מטבריה לבי טרוניא דחמוי, ורבי יעקב בריה הוה עמיה. אערעו בכפר טרשא. כד בעו למשכב, אמר רבי אבא למריה דביתא, אית הכא תרנגולי. אמר ליה מאריה דביתא, אמאי. אמר ליה, בגין דקאימנא בפלגות לליא ממש. אמר ליה, לא אצטריך, דהא סימנא לי בביתא. דהדין טקלא דקמי ערסאי, מלינא ליה מיא, ונטיר טיר טיר. ובפלגות לליא ממש, אתרקו כלהו מיא, ואתגלגל האיי קטפא ונהים, ואשתמע קליה בכל ביתא. וכדון הוא פלגות לליא ממש. וחד סבא הוה לי, דהוה קם בכל פלגות לליא ואשתדל באוריתא, ובגיני כך עבד האיי. אמר רבי אבא, בריך רחמנא דשדירני הכא.

בפלגות לליא נהים ההוא גלגלא דקטפא. קמו רבי אבא ורבי יעקב. שמעו לההוא גברא דהוה יתיב בשפולי ביתא, ותרון בנוי עמיה. והוה אמר, פתיב, חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך. מאי קא חמא דוד דאיהו אמר, חצות לילה, ולא בחצות לילה. אלא חצות לילה ודאי לקדשא בריך הוא אמר הכי. וכי קדשא בריך הוא הכי אקרי. אין. דהא חצות לילה ממש, קדשא בריך הוא אשתכח וסיעתא דיליה. וכדון היא שעתא דעייל בגנתא דעדן לאשתעשעא עם צדיקיא.

אמר רבי אבא לרבי יעקב, ודאי נשתתף בשכינתא ונתחבר כחדא. קריבו ויתיבו עמיה. אמרו ליה, אימא מלה דפמר, דשפיר קאמרת. מנא לך האיי. אמר לון, מלה דא אוליפנא מסבאי. ותו הוה אמר, דתחלת שעתא קמיתא דלליא, כל דיניו דלתתא מתערין ואזליו ושטין בעלמא. ובפלגות לליא ממש, קדשא בריך הוא אתער בגנתא דעדן, ודיניו דלתתא לא משתכחו. וכל נמוסין דלעילא,

בלליא לא אשתכחו אלא בפלגות לליא ממש. מנלו. מאברהם, דכתיב ויחלק עליהם לילה. במצרים, ויהי בחצי הלילה. ובאתרין סגיאין באורייתא הכי אשתכח. ודוד הוה ידע. ומנא הוה ידע. אלא הכי אמר סבא. דמלכותא דיליה, בהאי תליא, ועל דא קאים בהאי שעתא ואמר שירתא. ולהכי קרייה לקדשא בריך הוא חצות לילה ממש, אקום להודות לך וגו'. דהא כל דינין תלין מהכא, ודינין דמלכותא מהכא משתכחין. וההיא שעתא אתקטיר בה דוד, וקם ואמר שירתא. אתא רבי אבא ונשקיה. אמר ליה, ודאי הכי הוא, בריך רחמנא דשדוני הכא.

תא חזי, לילה, דינא בכל אתר, והא אוקימנא מלי, והכי הוא ודאי. והא אתער קמיה דרבי שמעון. אמר ההוא ינוקא, בריה דההוא גברא, אי הכי, אמאי כתיב חצות לילה. אמר ליה, הא אתאמר בפלגות לליא מלכותא דשמיא אתערת. אמר, אנא שמענא מלה. אמר ליה רבי אבא, אימא ברי טב, דהא מלה דפמך, קלא דבוצינא להוי. אמר, אנא שמענא דהא לילה דינא דמלכותא איהו. ובכל אתר דינא הוא. והאי דקאמר חצות, בגין דנקה בתרי גוני, בדינא וחסד. וודאי פלגותא קדמיתא דינא הוא. דהא פלגותא אחרא נהירו אנפיקא בסטרא דחסד. ועל דא חצות לילה כתיב ודאי. קם רבי אבא ושווי ידוי ברישיה וברכיה. אמר, ודאי חשיבנא דחכמתא לא אשתכח בר באנון זכאי דזכו בה. השתא חמינא דאפלו ינוקי בדרא דרבי שמעון, זכו לחכמתא עלאה. זכאה אנת רבי שמעון. וי לדרא דאנת תסתלק מניה. יתבו עד צפרא ואשתדלו באורייתא

פתח רבי אבא ואמר, ועמד כלם צדיקים וגו'. מלה דא הא אוקמוה חבריא, מאי טעמא כתיב ועמד כלם צדיקים. וכי כלהו ישראל צדיקי נינהו. והא כמה תיבין אית בהו בישראל. כמה חטאין וכמה רשיעין דעברין על פקודי אורייתא. אלא הכי תנא ברזא דמתניתין, זכאין אנון ישראל דעבדו קרבנא דרעוא לקדשא בריך הוא, דמקרבין בניהו לתמנא יומין לקרבנא. וכד אתגזרו, עאלו בהאי חולקא טבא דקדשא בריך הוא, דכתיב וצדיק יסוד עולם. וכיון דעאלו בהאי חולקא דצדיק, אקרו צדיקים ודאי כלם צדיקים, ועל כן לעולם יירשו ארץ, כדכתיב פתחו לי שערי צדק אבא בם. וכתיב זה השער לי"י, צדיקים יבאו בו. אנון דאתגזרו ואקרו צדיקים. נצר מטעי, נצר מאנון נטיעו דנטע קדשא בריך הוא בגנתא דעדן. האי ארץ חד מניהו. ועל כן אית להו לישראל חולקא טבא בעלמא דאתי. וכתיב, צדיקים יירשו ארץ. לעולם יירשו ארץ. מהו לעולם. כמה דאוקימנא במתניתא דילן, והא אתאמר האי מלה בין חבריא.

תא חזי, קדשא בריך הוא לא קרא לאברהם אברהם עד השתא, מאי טעמא. אלא הכי אוקימנא, דעד השתא לא אתגזרו. וכד אתגזרו, אתחבר ביה האי ה"א ושריא ביה, וכדו אקרי אברהם. והינו דכתיב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. ותאנא בה"א בראם. ותאנא באברהם. מאי קאמרי. אלא דא חסד, ודא שכירתא, וכלא נחית כחדא, ולא קשא מלה, והאי והאי הוי. אמר רבי יעקב לרבי אבא, האי ה"א דהבראם זעירא, וה"א דהל"י וברבא, מה בין האי להאי. אמר ליה, דא שמטה, ודא יובלא. ואית דמתני דכלא חד. דכד מנהרא מצדיק, כדו קימא באשלמותא וה"א וברבא, דהא מתנהרא כדקא יאות. ולזמנין דלא קימא באשלמותא וינקא מסטרא אחרא, כדו ה"א זעירא. ובגין כך, זמנין דסיהרא קימא באשלמותא, וזמנין בפגימותא. ובאנפיקא אשתכח ואשתמודע, וכלא שפיר. והאי איהו בריא דמלה:

חלק ה'

אמר רבי אבא, זכאין אנון ישראל דקדשא בריך הוא אתרעי בהון מפל שאר עמין. ויהיב לון את קימא דא. דכל מאן דאית ביה האי את, לא נחית לגיהנם, אי איהו נטיר ליה כדקא יאות, דלא עייל ליה ברשותא אחרא, ולא משקר בשמיה דמלכא. דכל מאן דמשקר בהאי, כמה דמשקר בשמיה דקדשא בריך הוא. דכתיב, ב"י בגדו, כי בני זרים ילדו:

תו אמר רבי אבא, בזמנא דברנש אסיק בריה לאעליה להאיי ברית, קרי קדשא בריך הוא לפמליא דיליה ואמר, חמו מאי בריה עבדית בעלמא. בה שעטא אידמו אליהו וטאס עלמא בארבע טאסין ואידמו תמו. ועל דא תנינו, דבעי ברנש לתקנא פרסא אחרא ליקרא דיליה, ויימא דא פרסא דאליהו. ואי לאו, לא שרי תמו. והוא סליק ואסהיד קמי קדשא בריך הוא. תא חזי, בקדמיתא כתיב, מהלך פה אליהו וגו'. וכתוב קנא קנאתי לי"י אלהי צבאות, כי עזבו בריתך בני ישראל וגו'. אמר ליה, חייך, בכל אתר דהאיי רשימא קדישא ירשמו ליה בני בשרהון, אנת תזדמו תמו. ופמא דאסהיד דישאל עזבו, הוא יסהיד דישאל מקימין האיי קימא. והא תנינו, על מה אתענש אליהו קמי קדשא בריך הוא. על דאמר דלטורא על בנוי.

אדהכי הוה אתי נהורא דיומא, והו אמרי מלי דאורייתא. קמו למיזל. אמר להו ההוא גברא, במה דעסקיתו בהאיי לליא, אשלימו. אמרו, מאי הוא. אמר להו, דתחמון למחר, אנפוי דמריה דקימא. דהא דביתאי בעאת בעותא דא מניכו, וגזר קימא דברי דאתיליד לי, למחר להו הלולא דיליה. אמר רבי אבא, האיי בעותא דמצוה איהו. ולמחמי אפי שכנתא, נתיב. אוריכו כל ההוא יומא. בההוא לליא, כנש ההוא גברא כל אנון רחימוי, וכל ההוא לליא אשתדלו באורייתא, ולא הוה מאן דניים. אמר להו ההוא גברא, במטו מניכו, כל חד וחד לימא מלה חדתא דאורייתא:

א) פתח רבי אבא ואמר, בפרוע פרוע בישאל בהתנדב עם ברכו י"י. מאי קא חמו דבורה וברק דפתחו בהאיי קרא. אלא הכי תנינו, לית עלמא מתקימא אלא על האיי ברית, דכתיב אם לא בריתי יומם ולילה וגו'. דהא שמאי וארעא על דא קימיו. בגין כך, כל זמנא דישאל מקימין האיי ברית, נמוסי שמאי וארעא קימין בקיומיהו. וכל זמנא דחס ושלום ישאל מבטלין האיי ברית, שמאי וארעא לא מתקימין, וברכאן לא משתכחו בעלמא.

תא חזי, לא שליטו שאר עמין על ישראל, אלא כד בטילו מניהו קימא דא. ומה בטילו מניהו, דלא אתפרעו ולא אתגליו. ועל דא כתיב, ויעזבו בני ישראל את י"י וגו'. וימכור אותם ביד סיסרא. ויעזבו את י"י ממש. עד דאתת דבורה ואתנדבת לכל ישראל במלה דא, כדין אתכנעו שנאיהון תחותיהו. והינו דתנינו, דאמר קדשא בריך הוא ליהושע, וכי ישראל אטימין אנון ולא אתפרעו ולא אתגליו ולא קימי קימא דילי, ואת בעי לאעלא להו לארעא ולאכנעא שנאיהו. שוב מול את בני ישראל שנית. ועד דאתפרעו ואתגליא האיי ברית, לא עאלו לארעא, ולא אתכנעו שנאיהו. אוף הכא, כיון דאתנדבין ישראל בהאיי את, אתכנעו שנאיהו תחותיהו, וברכאן אפתזרו לעלמא. הדא הוא דכתיב, בפרע פרוע בישאל בהתנדב עם ברכו י"י:

ב) קם אחרא ופתח ואמר, ויהי בדרך במלון ויפגשו י"י ויבקש המיתו. למאן, למשה. אמר ליה קדשא בריך הוא, וכי את אזיל לאפקא ית ישראל ממצרים ולאכנעא מלכא רב ושלטיטא, ואת אנשית מנך קימא, דברך לא אתגזר. מיד ויבקש המיתו. תאנא, נחת גבראל בשלהובא דאשא לאוקדיה, ואתרמיז חד חוּיא מתוקדא לשאפא ליה בגויה. אמאי חוּיא. אמר ליה קדשא בריך הוא, את אזיל לקטלא חוּיא וברבא ותקיפא, וברך לא אתגזר. מיד אתרמיז לחד חוּיא לקטלא ליה. עד דחמת צפוּרה וגזרת לברה ואשתייב. הדא הוא דכתיב, ותקח צפוּרה צור, מהו צור אלא אסותא. ומאי אסותא, דכתיב ותכרות את ערלת בנה, דנצנצא בה רוח קדשא:

חלק ו'

ג) קם אחרא ואמר, ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו. ויאמר וגו'. וכי אמאי קרי להו, והא קריבין הוּו גביה. אלא בשעטא דאמר לון אני יוסף אחיכם, תוהו דחמו ליה במלכו עלאה. אמר יוסף, מלכו דא, בגין דא רוחנא לה. גשו נא אלי ויגשו, דאחזי להו האיי קימא דמילה. אמר, דא

גרמת לי מלכו דא, בגין דנטרית לה. מכאן אוליפנא, מאן דנטיר להאיי את קימא, מלכו אתנטרת ליה. מנלו, מבעז, דכתיב חי י"ג שכבי עד הבקר. דהוה מקטרג ליה יצריה, עד דאומי אומאה ונטיר להאיי ברית. בגין כך זכא דנפקו מניה מלכין שליטין על כל שאר מלכין, ומלכא משיחא דאתקרי בשמא דקדשא בריך הוא:

ד) פתח אדר ואמר, כתיב אם תחנה עלי מחנה וגו'. הכי תאנא, בזאת אני בוטח, מהו בזאת. דא את קימא דזמינא תדיר גבי ברנש, ואתרמיזא לעילא. ובגיני כך אתאמר בזאת, כמא דכתיב זאת אות הברית. זאת בריתי. וכלא בחד דרגא. ותאנא, זה וזאת, בחד דרגא אנון ולא מתפרשן. ואי תימא אי הכי, הא שאר בני עלמא הכי, אמאי דוד בלחודוי ולא אחרא. אלא בגין דאחידא ביה ואתרמיזא ביה, והיא כתרא דמלכותא. תא חזי, בגין דהאיי זאת לא נטר ליה דוד מלכא כדקא חזי, מלכותא אפעדי מניה כל ההוא זמנא. והכי אוליפנא, האיי זאת אתרמיזא במלכותא דלעילא, ואתרמיזא בירשלם קרתא קדישא. בההיא שעתא דדוד עבר עליה, נפק קלא ואמר, דוד, במה דאתקטרת, תשתרי לך טרדין מירשלם, ומלכותא אפעדי מנך. מנא לו, דכתיב הנני מקים עליך רעה מביתך. מביתך דיקא. והכי הוה, במה דעבר, ביה אתענש. ומה דוד מלכא הכי, שאר בני עלמא, על אחת כמה וכמה:

ה) פתח אדר ואמר, לולי י"ג עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי. תאנא, במה זכאן ישראל דלא נחתי לגיהנם כשאר עמין, ולא אתמסרון בידוי דדומה, בהאיי את. דהכי תאנא, בשעתא דברנש נפיק מעלמא, במה חבילי טהירין אתפקדו עליה, זקפין עינא וקמאן האיי את דהוא קימא דקדשא, אתפרשן מניה, ולא אתיהיב בידוי דדומה לנחתא לגיהנם. דכל מאן דאתמסר בידוי, נחית לגיהנם ודאי. ומהאיי את דחליו עלאיו ותפאיו, ודיניו בישין לא שליטין ביה בברנש אי איהו זכי לנטורי ליה להאיי את, בגין דהוא אתאחיד בשמא דקדשא בריך הוא. כיון דדוד מלכא לא נטר את קימא דא כדקא חזי, אפעדי מניה מלכותא ואתטריד מירשלם, מיד דחיל, דסבר דיתתון ליה מיד וימסרון ליה בידוי דדומה וימות בההוא עלמא, עד דאתבשר ביה, דכתיב גם י"ג העביר חטאתך, לא תמות. בה שעתא פתח ואמר, לולי י"ג עזרתה לי, כמעט שכנה דומה נפשי:

ו) פתח אדר ואמר, מאי האיי דכתיב דאמר דוד, והראני אותו ואת נוהו. מאן יכיל למחמי ליה לקדשא בריך הוא. אלא הכי תנינו, בההיא שעתא דאתגזר עליה ההוא ענשא, ודוד ידע דעל דלא נטר האיי את כדקא יאות אתענש בהאיי. דכלא כחדא אחידא וכלא אתרמיז בהאיי את, ולא אקרי צדיק מאן דלא נטר ליה כדקא יאות, הוה בעי בעותיה ואמר, והראני אותו ואת נוהו. מאי אותו. דא את קימא קדישא, דהא דחילנא דאתאבד מנאי. מאי טעמא. בגין דתרין אליו, מלכותא וירשלם, בהאיי אחידו. ובגין כך תלי בבעותיה, אותו ואת נוהו, דיתהדר מלכותא דהאיי את לאתריה וכלא חד מלה:

ז) פתח אדר ואמר, ומבשרי אחזה אלוה. מאי ומבשרי. ומעצמי מבעי ליה. אלא מבשרי ממש. ומאי היא. דכתיב ובשר קדש יעברו מעליך, וכתיב והיתה בריתי בבשרכם. דתניא, בכל זמנא דאתרשים ברנש בהאיי רשימא קדישא דהאיי את, מניה חמי לקדשא בריך הוא, מניה ממש. ונשמתא קדישא אתאחידת ביה. ואי לא זכי, דלא נטיר האיי את, מה כתיב, מנשמת אלוה יאבדו. דהא רשימו דקדשא בריך הוא לא אתנטיר. ואי זכי ונטיר ליה, שכינתא לא אתפרש מניה. אימתי מתקימא ביה. כד אתנסיב, והאיי את עייל באתריה. דתניא, מאי טעמא, וא"ו ה"א אגזליו כחדא. אלא חד דכר, וחד נקבא, אשתתפו כחדא ואקרי חד שמא, כדיו חסד עלאה שריא עלייהו. באן אתר שריא, בסטרא דדכורא. ומאן חסד. חסד א"ל, דאתי ונפיק מחכמה עלאה ואתעטר בדכורא, ובגין כך אתבסמת נקבא. תו תנינו, אלוה הכי הוא. אל, נהירו דחכמתא. וא"ו דכר, ה"א נקבא, אשתתפו כחדא, אלוה אקרי. ונשמתא קדישא, מהאיי אתר אתאחדת, וכלא תליא בהאיי את.

ועל דא פתיב, ומבשרי אחזה אלוה. דא שלימותא דכלא, מבשרי ממש. מהאיי את ממש. ועל דא, זכאיו אנוו ישראל קדישין דאחידו ביה בקדשא בריך הוא. זכאיו אנוו בעלמא דין ובעלמא דאתי. עליהו פתיב, ואתם הדבקים בי"י וגו'. ובגין כך, חיים כלכם היום.

חלק ז'

אמר רבי אבא, ומה בכל כך אתון חכימין, ואתון יתבין הכא. אמרו ליה, אי צפרי יתעקרו מאתריהו, לא ידעין לאן טאסו. הדא הוא דכתיב, כצפור נודדת מן קנה, כן איש נודד ממקומו. ואתרא דא, זכי לו לאורייתא. והאיי אורחא דילן, בכל לליא פלגותא אנו ניימין, ופלגותא אנו עסקין באורייתא. וכד אנו קימין בצפרא, ריחי חקלא ונהרי מיא נהרין לן אורייתא, ואתישבת בלבן. ואתר דא, הא דינוה לעילא זמנא חדא. וכמה סוכי תריסין אסתלקו בההוא דינא על ענשא דאורייתא. וכדין אשתדלותא דילן יממא ולליא, באורייתא הוא. ואתרא דא קא מסייע לן. ומאן דאתפרש מפאן, כמאן דאתפרש מחיי עלמא. זקיף ידוי רבי אבא וברוך לון. יתבו עד דנהר יממא.

בתר דנהר יממא, אמרו לאנוו דרדקי דקמיהו, פוקו וחמו אי נהר יממא. וכל חד לימא מלה חדתא דאורייתא להאיי גברא רבא. נפקו וחמו דנהר יממא. אמר חד מניהו, זמין האיי יומא אשא מלעילא. אמר אחרא, ובהך ביתא. אמר אחרא, חד סבא הכא, דזמין האיי יומא לאתוקדא בנורא דא. אמר רבי אבא, רחמנא לשיזבו. תוה ולא יכיל למללא. אמר, קטרא דהורמנא, בארעא אתפסת. וכך הוה, דההוא יומא חמו חבריא אפי שכינתא ואסתרוו באשא. ורבי אבא אתלהיטו אנפוי כנורא, מחדותא דאורייתא.

תאנא, כל ההוא יומא לא נפקו פלהו מביתא, וביתא אתקטר בקטרא. והוו חדתן מלי בגייהו, כאלו קבלו ההוא יומא אורייתא מטורא דסיני. בתר דאסתלקו, לא הוו ידעי אי הוא יממא ואי לליא. אמר רבי אבא, בעוד דאנו קימין, לימא כל חד מנו מלה חדתא דחכמתא, לאקשרא טיבו למאריה דביתא מריה דהלולא:

(ח) פתח חד ואמר, אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך וגו'. בקדמיתא חצריך, לבתר ביתך, ולבתר היכלך. דא פנימאה מן דא, ודא לעילא מן דא. ישכון חצריך בקדמיתא, כמא דאתאמר והיה הנשאר בציון והנוותר בירושלם קדוש יאמר לו. נשבעה בטוב ביתך, לבתר, כמא דאתאמר בחכמה יבנה בית. החכמה יבנה בית, לא פתיב. דאי פתיב הכי, הוה משמע דחכמה בית אקרי. אלא פתיב בחכמה יבנה בית, הינו דכתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וגו'. קדוש היכלך, לבתר דא, הוא שלימו דכלא. דהכי תנינו, מהו היכל. כלומר ה"י כ"ל, האיי והאיי. וכלא אשתלים כחדא. רישא דקרא מה מוכח. דכתיב אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך.

האיי מאן דאקריב בריה קרבנא קמי קדשא בריך הוא, רעוא דקדשא בריך הוא בההוא קרבנא. ואתרעי ביה וקריב ליה. ושווי מדוריה בתרין אדרין. ואחיד להאיי ולהאיי דאנוו תרין אתקשרו כחדא. דכתיב ישכון חצריך. חצריך ודאי תרי. בגיני כך, חסידי קדמאי סבאן דהכא, כד מקרבין בנייהו לקרבנא דא, פתחי ואמרי אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך. אנוו דקימי עליהו אמרי, נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך. לבתר מברך, אשר קדשנו במצותיו וצונו להכניסו בבריתו של-אברהם אבינו. ואנוו דקימי עליהו אמרי, כשם שהכנסתו לברית וכו'.

ותנינו, בקדמיתא לבעי ברנש רחמין עליה, ולבתר על אחרא, דכתיב וכפר בעדו, בקדמיתא. ולבתר, ובעד כל קהל ישראל. ואנוו אורחא דא נקיטינו, והכי שפיר וחזי לקמו.

אמר רבי אבא, ודאי כך הוא, ויאות מלה. ומאן דלא אמר הכי, אפיק גרמיה מעשר חפות דזמין קדשא בריך הוא למעבד לצדיקיא בעלמא דאתי. וכלהו מתקשרו בהאי. ובגיני כך עשרא מלי דמהימנותא אית בהאי קרא, אשרי תבחר ותקרב וגו'. וכל מלה ומלה, חד חפה אתעביד מנה. זכאה חולקיוכו בעלמא דין ובעלמא דאתי. דהא אורייתא מתקשרא בלביכו, כאלו קימיתו בגופיכו בטורא דסיני בשעתא דאתיהיבת אורייתא לישראל:

ט) פתח אדך ואמר, מזבח אדמה תעשה לי, וזבחתי עליו את עולותיך ואת שלמיך וגו'. תאנא, כל מאן דקריב בריה לקרבנא דא, כאלו אקריב כל קרבניו דעלמא לקמיה דקדשא בריך הוא. וכאלו בני מדבחא שלימתא קמיה. בגיני כך, בעי לסדרא מדבחא במאנא חד מליא ארעא, למגזר עליה האיי קדישא. ואתחשיב קמי קדשא בריך הוא כאלו אדבח עליה עלון וקרבניו עאנא ותורי. וניחא ליה יתיר מכלהו, דכתיב וזבחתי עליו את עולותיך ואת שלמיך וגו'.

בכל המקום אשר אזכיר את שמי. מהו אזכיר את שמי. דא מילה דכתיב בה, סוד י"י ליראי ובריתו להודיעם. האיי מזבח אדמה ודאי כמא דאמינא. בתריה מה כתיב, ואם מזבח אבנים תעשה לי. רמז לגיורא כד אתגיר, דאיהו מעם קשי קדל וקשי לבא. האיי אקרי מזבח אבנים. לא תבנה אתהו גזית. מאי הוא. דבעי לאעלא ליה בפלחנא דקדשא בריך הוא. ולא יגזר יתיה עד דינשי פלחנא אחרא דעבד עד הכא, ויעדי מניה ההוא קשיו דלבא. ואי אתגזר ולא אעדי מניה ההוא קשיו דלבא למיעל בפלחנא קדישא דקדשא בריך הוא, הרי הוא כהאיי פסילא דאבנא דגזרי ליה מהאיי גשא ומהאיי גשא ואשתאר אבנא כדבדמיתא. בגין כך, לא תבנה אתהו גזית. דאי אשתאר בקשיותיה, כי חרבך הנפת עליה ותחללה. כלומר ההוא גזירו דאתגזר, לא מהגיא ליה.

בגיני כך זכאה חולקיה דמאן דאקריב האיי קרבנא בחדותא ברעוא קמי קדשא בריך הוא. ובעי למחדי בהאי חולקא כל ההוא יומא. דכתיב וישמחו כל חוסי בך לעולם ורגנו ותסך עלימו, ויעלצו בך אוהבי שמך:

חלק ח'

י) פתח אדך ואמר, ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים, וירא י"י וגו'. אני אל שדי, התהלך לפני וגו'. האיי קרא אית לעינא ביה, וקשיא בכמה ארחיו. וכי עד השתא לא אתגלי ליה קדשא בריך הוא לאברקם, אלא האידנא כד מטא להני יומין וירא י"י אל אברם ולא קודם. והפתיב ויאמר י"י אל אברם. וי"י אמר אל אברם. ויאמר לאברם ידוע תדע וגו'. והאידנא מני חושבן יומין. וכד מני להו, כתיב וירא י"י אל אברם. אשתמע דעד השתא לא אתגלי עלוי. ועוד, דכתיב בן תשעים שנה ותשע שנים, בקדמיתא שנה ולבסוף שנים.

אלא הכי תאנא, כל אנון יומין לא כתיב וירא. מאי טעמא. אלא כל כמא דהוה אטים וסתים, קדשא בריך הוא לא אתגלי עליה כדקחזי. האידנא אתגלי עליה, דכתיב וירא. מאי טעמא. משום דבעא לגלאה ביה האיי את כתרא קדישא. ועוד, דבעא קדשא בריך הוא לאפקא מניה זרעא קדישא, וקדישא לא להוי בעוד דאיהו אטים בשרא. אלא אמר, השתא דהוה בן תשעים שנה ותשע שנים, ומן קריב הוא דינפוק מניה זרעא קדישא, להוי הוא קדישא בקדמיתא, ולבתר ינפוק מניה זרעא קדישא. בגין כך מני יומין בהאיי, ולא בכל הני זמני קדמיתא. תו תשעים שנה, דכל יומין קדמאי לא הוו שנים אלא כחד שנה, דלא הוו יומין יומין. השתא דמטא להאיי, שנים אנון ולא שנה:

ויאמר אליו אני אל שדי. מאי משמע דעד השתא לא קאמר אני אל שדי. אלא הכי תאנא, עבד קדשא בריך הוא כתרו תתאין דלא קדישין לתתא. וכל אנון דלא אתגזרו, יסתאבוו בהון ורשימין בהון. ומאי רשומא אית בהון. דאתחזי בהו ש"ן דל"ת ולא יתיר. ובגין כך אסתאבוו בהו ואתדבקו בהו. בתר דאתגזרו, נפקין מאליו ועאליו בגדפוי דשכינתא. ואתגליא בהו יו"ד רשימא קדישא, את קימא שלים, ואתרשים בהו שד"י ואתתלים בקיומא שלים. ועל דא כתיב בהאי, אני אל שדי, התהלך לפני והיה תמים, שלים. דהשתא את חסר ברשימא דש"ן ודל"ת. גזר גרמך והוי שלים ברשימא דיו"ד.

ומאן דאיהו ברשומא דא, אתחזי לאתברכא בשמא דא. דכתיב, ואל שדי יברך אותך. מהו אל שדי. ההוא דברכאון נפקו מניה, הוא דשליט על כל כתרו תתאין. וכלא מדחלתיה דחליו ומדעזעוין. בגיני כך, מאן דאתגזר, כל אנון דלא קדישין אתרחקו מניה ולא שלטין ביה. ולא עוד אלא דלא נחית לגיהנם, דכתיב ועמד כלם צדיקים וגו'.

אמר רבי אבא, זכאיו אתון בעלמא דיו ובעלמא דאתי. זכאה חולקי דאתינא למשמע מליו אליו מפמיכוון. כלכו קדישין, כלכו בני אלהא קדישא. עליכו כתיב, זה יאמר לי"י אני, וזה יקרא בשם יעקב, וזה יכתוב ידו לי"י ובשם ישראל יכנה. כל חד מנכוון אחיד ואתקשר במלכא קדישא עלאה. ואתון וברבין ממנו תריסין מההיא ארץ, דאקרי ארץ החיים, דוברבנוהי אכלין ממנא דטלא קדישא:

יא) פתח אדך ואמר, אשריך ארץ שמלכך בן חוריו, ושריך בעת יאכלו. וכתיב אי לך ארץ שמלכך נער, ושריך בבקר יאכלו. הני קראי קשין אהדדי. ולא קשין. האיי דכתיב אשריך ארץ, דא ארץ דלעילא דשלטא על כל אנון חיון דלעילא. ובגיני כך אקרי ארץ החיים. ועלה כתיב, ארץ אשר י"י אלהיך דורש אותה תמיד. וכתיב ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם, לא תחסר כל בה. לא תחסר כל בה דיקא. וכל כך למה. משום דכתיב שמלכך בן חוריו, דא קדשא בריך הוא, כמא דאתאמר בני בכורי ישראל.

בן חוריו. מהו בן חוריו. כמא דאתאמר יובל הוא, קדש תהיה לכם. וכתיב וקראתם דרוו בארץ. דהא כל חירו, מיובלא קא אתי, בגיני כך בן חוריו. ואי תימא בן חוריו ולא כתיב בן חירות. הכי הוא ודאי, בן חירות מבעי ליה. אלא במתניתא סתימאה דילו תנינא, כד מתחברו יו"ד בה"א, כדון כתיב ונקר יוצא מעדן להשקות את הגן. ולא תימא כד מתחברו, אלא מתחברו ודאי. ובגיני כך בן חוריו כתיב. ועל דא אשריך ארץ שמלכך בן חוריו ושריך בעת יאכלו, בחדותא בשלימו ברעוא.

אי לך ארץ שמלכך נער, האיי ארץ דלתתא. דתניא, כל שאר ארעי דשאר עמין, אתיהיבו לרברבין תריסין דממנו עליהו. ועילא מפולהו, ההוא דכתיב ביה, נער הייתי גם זקנתי. ותאנא, האיי קרא, שרו של-עולם אמרו. ועל דא כתיב אי לך ארץ שמלכך נער. וי לעלמא דמסטרא דא ינקא. וכד ישראל בגלותא, ינקיו כמא דדיניק מרשותא אחרא. ושריך בבקר יאכלו, ולא בכלי יומא. בבקר, ולא בזמנא אחרא דיומא. דתניא, בשעתא דחמה זורחת ואתין וסגדין ליה לשמשא, רגזא תלי בעלמא. בשעתא דמנחה, רגזא תליא בעלמא. מאן גרים האיי, משום דמלכך נער, ההוא דאקרי נער.

ואתון זכאי קשוט, קדישי עליוניו, בני מלכא קדישא, לא ינקיו מהאיי סטרא אלא מההוא אתר קדישא דלעילא. עליכו כתיב, ואתם הדבקים בי"י אלהיכם חיים כלכם היום:

יב) פתח רבי אבא ואמר, אשירה נא לידידי שירת דודי לכרמו וגו'. ויעזקהו ויסקלהו וגו' (ישעיהו פרק ה פסוק א). הני קראי אית לאסתפלא בהו, אמאי פתיב שירה, תוכחה מבעי ליה. לידידי, לדודי מבעי ליה, כמא דכתיב שירת דודי. כרם היה לידידי בקרו בן שמו. אסתפלא בכל אוריתא, ולא אשפחנא אתרא דאקרי קרו בן שמו. אלא הני קראי הא אוקמוה חבריא בכמה גוניו, וכלהו שפיר והכי הוא. אבל אשירה נא לידידי, דא יצחק דהוה ידיד. ואקרי ידיד עד לא יפוק לעלמא. אמאי ידיד. דתנינו, רחיימו סגי הוה ליה לקדשא בריך הוא ביה. דלא אתעביד, עד דלא אתגזר אברהם אבוה ואקרי שלים, ואתוסף ליה ה"א לאשלמותא. וכו' לשירה האיי ה"א אתיהיבת לה. הכא אית לאסתפלא, ה"א לשירה שפיר. אבל לאברהם, אמאי ה"א ולא יו"ד. יו"ד מבעי ליה, דהא הוא דכר הוה.

אלא רזא עלאה הוא, סתים בגו, אברהם סליק לעילא ונטיל רזא מה"א עלאה דאיהו עלמא דדכורא. ה"א עלאה וה"א תפאה, האיי תליא בדכורא, והאיי בנקבא ודאי. ובגין כך אברהם סליק בה"א דלעילא, ושירה נחתת בה"א דלתתא. דכתיב כה יהיה זרעך. ותנא, זרעך, זרעך ממש, דהוה שארי למיעל בהאיי קים. ומאן דשארי למיעל בהאיי קים, עאל.

ובגיני כך, גיורא דאתגזר, גר צדק אקרי. בגין דלא אפא מגזעא קדישא דאתגזרו. ועל דא מאן דעאל בהאיי, שמיה כהאיי אברהם. בגין כך פתיב ביה, כה יהיה זרעך, זרעך ממש, ואתמסר ליה ה"א. ואי לאו דאתמסר ה"א לשירה, הוה ליה לאברהם לאוליד לתתא כמא דהאיי כה אולידת לתתא. בתר דאתמסרת ה"א לשירה, אתחברו תרין ההי"ן כחדא ואולידו לעילא. ומאי דנפק מניהו הוא יו"ד. בגיני כך יו"ד את רישא דיצחק דכר.

מפאן שארי דכורא לאתפשטא, ועל דא פתיב כי ביצחק יקרא לך זרע. ביצחק ולא בכ. יצחק אוליד לעילא, דכתיב תתן אמת ליעקב. יעקב אשלים כלא. ואי תימא, וכי אברהם בהאיי אתאחיד ולא יתיר. והא פתיב חסד לאברהם. אלא חולקא דיליה כך הוא, בגין דעביד חסד עם בני עלמא. אבל לאולדא הכא אחיד ומהכא שריא.

ועל דא לא אתגזר אברהם אלא בן תשעים ותשע שנה. ורזא דמלה הא אתידע, ואוקימנא במתניתא דילן. ובגין כך יצחק דינא קשיא נפק לאחדא לחולקיה ולאולדא, וחסד אקרי. ועל דא יעקב אשלים כלא, מהאיי סטרא ומהאיי סטרא. מסטרא דאחידו אברהם ויצחק לחולקיהון לעילא הוא שלימותא. מסטרא דאתיהיב להו לאולדא מתתא לעילא הוא שלימותא. ועל דא פתיב ישראל אשר בך אתפאר. ביה אתאחידו גונין מעילא ומתתא.

ועל דא פתיב הכא שירה, דכתיב אשירה נא לידידי. שירה ודאי, דהא אקרי לאולדא דכר, דהא אקרי ידיד עד לא יפוק לעלמא. ואית דאמרי אשירה נא לידידי, דא אברהם, כמא דאתאמר מה לידידי בביתי. ואברהם ירית ירתא דאחסנת חולקא דא. אבל מה דאמינא דדא יצחק, הכי הוא.

שירת דודי לכרמו, דא קדשא בריך הוא דאקרי דודי, דכתיב דודי צח ואדום.

ידידי אחיד בדודי דכר, ומניה אתנטע כרם, דכתיב כרם היה לידידי בקרו בן שמו.

מאי בקרו בן שמו. אלא במה נפיק האי כרם, ובמה אתנטע. חזר ואמר, בקרו. מאי קרו. דכתיב, בקרו היובל. בקרו היובל שארי. והאיי קרו אתאחיד בההוא דכר דאקרי בן שמו.

מהו בן שמו. כמא דאתאמר בן חוריו, ותרויהו חד מלה. שמו, דמתמן נגיד משחא ורבו לאדלקא בוציניו, ובגין כך בן שמו. ודא שמו ורבו נגיד ונפיק ואדליק בוציניו, עד דנטיל ליה וכניש ליה האי קרו. ודא אקרי קרו היובל. בגיני כך, לית משיחותא דמלכותא אלא בקרו. ועל דא אתמשך מלכותא דוד דאתמשח בקרו ואתאחיד ביה.

ויעזקהו, כהאיי עזקא דאסתחר לכל סטרין.

ויסקלהו, דאעדי מניה ומחולקיה כל אנון וברביו, כל אנון תריסין, כל אנון כתרין תפאין. והוא נסיב ליה להאיי כרם לחולקיה, דכתיב כי חלק י"י עמו יעקב חבל נחלתו.

ויטעהו שורק, כמא דאתאמר ואנכי נטעתך שורק, כלה זרע אמת. כלה כתיב בה"א. מכאן שארי אברהם לאולדא לעילא, ומהאיי נפק זרע אמת. כלה זרע אמת ודאי. הינו דכתיב כה יהיה זרעך, וכלא חד מלה. זכאה חולקיהו דישאל דירתו ירתא קדישא דא.

סופיה דקרא, ויבן מגדל בתוכו. מהו מגדל. כמא דאתאמר, מגדל עז שם י"י, בו ירוץ צדיק ונשגב. בו ירוץ צדיק ודאי. וגם יקב חצב בו, דא תרעא דצדק. כמא דאתאמר פתחו לי שערי צדק. מאי משמע. דכל בר ישראל דאתגזר, עייל בתרויהו וזכי לתרויהו. ומאן דקריב בריה לקרבנא דא, עייל ליה בשמא קדישא. ועל את דא מתקימין שמיא וארעא, דכתיב אם לא בריתי יומם ולילה, חקות שמים וארץ לא שמתיי.

והאיי מאריה דהלולא דא, זכא לכלא, למחזי קדשא בריך הוא אנפין באנפין בהאיי יומא. זכאה חולקנא דזכינא להאיי יומא, וזכאה חולקך עמנא. והאיי ברא דאתיליד לך, קרינא עליה כל הנקרא בשמי וגו' יצרתיו אף עשיתיו. וכתיב וכל בניך למודי י"י וגו':

חלק י'

אזכורוהו מא לרבי אבא תלת מילין. אמרו ליה, האי מריה דהלולא אושפיך, זכא לכולי האי, בגין דקיים קיומא דמצוה. אמר, מאי היא. אמר ההוא גברא, דביתאי אפת אחי הות, ומית בלא בנין ונסיבנא לה. ודא הוא ברא קדמאה דהנה לי מנה, וקרינא ליה בשמא דאחי דאתפטר. אמר ליה, מכאן ולהלאה קרי ליה אדי. והינו אדי בר יעקב. בריך לון רבי אבא ואזל לארחיה.

כד אפא, סדר מליו קמיה דרבי אלעזר, ודחיל למימר לרבי שמעון. יומא חד הוה קמיה דרבי שמעון. ואמר רבי שמעון, מאי דכתיב ויפול אברם על פניו וידבר אתו אלהים לאמר, אני הנה בריתי אתך, משמע דעד דלא אתגזר הוה נפיל על אנפוי ומליל עמיה, בתר דאתגזר קאים בקיומיה ולא דחיל. אני הנה בריתי אתך, דאשכח גרמיה גזיר.

אמר ליה רבי אבא, אי ניחא קמיה דמר דלימא קמיה מאנון מלי מעליתא דשמענא בהאיי. אמר ליה, אימא. אמר ליה, דחילנא דלא יתענשו על ידאי. אמר ליה, חס ושלום, משמועה רעה לא ירא, נכון לבו בטוח בי"י. סח ליה עובדא, וסדר קמיה כל אנון מליו. אמר ליה, וכי כל הגי מלי

מעלייתא הוּו טמירין גבך, ולא אמרת להו. גזרנא עלך, דכל תלתין יומין אליו תלעי ותנשי. ולא פתיב אל תמנע טוב מבעלי, בהיות לאל ידך לעשות. וכך הוה. אמר, גזרנא דבאורייתא דא יגלון לבבל ביני חבריא. חלש דעתיה דרבי אבא.

יומא חד חמא ליה רבי שמעון. אמר ליה, טופסרא דלכך, באנפך שכיח. אמר ליה, לא על דידי הוא אלא על דידהו. אמר ליה, חס ושלום דאתענשו, אלא בגין דמליו אתגליו ביניהו כל כך, יגלון ביני חבריא. יילפון אנון ארחין, ואתכסין מליו בגויהו. דהא מליו לא אתגליו אלא בינא דהא קדשא בריך הוא אסתפם עמנא ועל ידנא אתגליו מליו. אמר רבי יוסי פתיב אז יבקע פשח אורכ וגו'. זמין קדשא בריך הוא לאכרזא על בנוי ויימא, אז יבקע פשח אורכ וארוכתך מהרה תצמח. והלך לפניך צדקך, כבוד י"ג יאספך.

את הפיסקאות דלקמן (מהקדמת הזוהר דף י"ג) יקרא אבי הבן.

פקודא שביעאה, למגזר לתמניא יומין, ולאעברא זהמא דערלתא, בגין דההיא תיה איהי דרגא תמינאה לכל דרגין. וההיא נפש דפרחא מנה, אצטריכא לאתחזאה קמה לתמניא יומין כמא דאיהי דרגא תמינאה. וכדין אתחזי ודאי דאיהי נפש תיה. נפש דההיא תיה קדישא ולא מסטרא אחרא. ודא איהו ישרצו המים. בספרא דחנוך, יתרשמון מיא דזרעא קדישא רשימו דנפש תיה. ודא רשימו דאת יו"ד דאתרשים בבשרא קדישא מכל שאר רשומין דעלמא. ועוף יעופף על הארץ, דא אליהו דטאסכל עלמא בארבע טאסין, למהוי תמן בההוא גזירו דקימא קדישא. ואצטרך לתקנא ליה פרסיא ולאדכרא בפמיה דא פרסיא דאליהו. ואי לאו, לא שארי תמן.

ויברא אלהים את התנינים הגדולים, תרין אליו ערלה ופריעה. גזירו דערלה, ופריעה לבתר, ואנון דכר ונקבא. ואת כל נפש החיה הרומשת. דא רשימו דאת קימא קדישא, דאיהי נפש תיה קדישא כדקאמרו. אשר שרצו המים, מין עלאין דאתמשכו לגבה דאת רשימו דא. ובגין דא אתרשימו ישראל ברשימו קדישא ודכיו לתתא, כגונא דאנון רשימין קדישין. לאשתמודעא בין סטר קדישא, לסטרא אחרא דמסאבו. אוף ישראל רשימין, לאשתמודעא בין קדשה, לעמין דאתין מסטרא אחרא דמסאבו כמא דאתאמר. וכמא דרשים לון, הכי רשים בעירי ועופי דילהון, לבעירי ועופי דעמין. זכאה חולקהון דישראל:

לאחר סיום הלימוד

יברכו כולם - ברוך יהוה לעולם אמן ואמן: ימלוד יהוה לעולם אמן ואמן:

רבי חנניא בן עקשיא אומר, רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצות. שנאמר, יהוה חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר:

ויקראו קדיש דרבנן (על ישראל)

בברכת בריאות והצלחה
צוות מכון עליה